

UDK: 37.015.3:001.8

Hamza ELLIYEV,

Qorako'l tumani hokimining yoshlar siyosati, ijtimoiy rivojlantirish va ma'naviy-ma'rifiy ishlar bo'yicha o'rinbosari

E-mail: hamza.elliye@mail.ru

ToshDO'TAU katta o'qituvchisi, PhD L.Ishonxanova taqrizi asosida

METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF STUDENT KNOWLEDGE ASSESSMENT IN CONTINUOUS EDUCATION SYSTEM

Annotation

Although providing quality education is directly related to improving its content, the main issue remains the assessment of students' knowledge. It is intended to prepare the student for communication situations that will be necessary in his current and future life. This article highlights the priority situations of student knowledge assessment in the educational system.

Key words: Pedagogy, interactive, normative methods, assessment task, standard, form, Finnish experience.

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПРИНЦИПЫ ОЦЕНКИ ЗНАНИЙ СТУДЕНТОВ В СИСТЕМЕ НЕПРЕРЫВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Аннотация

Хотя обеспечение качественного образования напрямую связано с улучшением его содержания, основным вопросом остается оценка знаний учащихся. Он призван подготовить студента к ситуациям общения, которые будут необходимы в его нынешней и будущей жизни. В данной статье освещены приоритетные случаи оценки знаний учащихся в системе образования.

Ключевые слова: Педагогика, интерактивные, нормативные методы, оценочное задание, стандарт, форма, финский опыт.

UZLUKSIZ TA'LIM TIZMIDA O'QUVCHILAR BILIMINI BAHOLASHNING METODOLOGIK ASOSLARI

Аннотасија

Sifatli ta'lim berish - uning mazmunini takomillashtirishga bevosita bog'liq bo'lsa-da, bunda asosiy masala o'quvchilar bilimini baholash bo'lib qoladi. O'quvchiga uning hozirgi va keyingi hayotida zarur bo'ladigan muloqot vaziyatlariga tayyorlash nazarda tutiladi. Ushbu maqolada ta'lim tizimida o'quvchilar bilimini baholashning ustuvor holatlari yoritib beriladi.

Kalit so'zlar: Pedagogika, interaktiv, normativ usullar, baholash vazifasi, standart, shakl, Finlyandiya tajribasi.

Yangilangan Davlat ta'lim standartida nafaqat asosiy ta'lim dasturini o'zlashtirish natijalariga fan talablari, balki tayanch kompetensiyalarga ham talablari mavjud. Hozirgi vaqtda kompetensiyani hosil qilish natijalarini shakllantirish va baholash muammosiga yagona yondashuv mavjud emas va eksperimental tadqiqotlar, tashxislash-diaagnostika ishlari 5-9-sinf o'quvchilari o'rtasida fanning past darajasini ko'rsatdi, bu maktab o'quvchilarida bunday ko'nikmalarni shakllantirish uchun tizimli ish zarurligini anglatadi.

Davlat ta'lim standartida rejalashtirilgan natijalarga yerishishni baholash tizimiga aniq talablar mavjud. Ularga ko'ra, baholash tizimi kerak:

1. Baholash faoliyatining maqsadlarini aniqlash:

a) natijalarga yerishishga ye'tibor qarating

- ma'naviy-axloqiy rivojlanish va tarbiya (shaxsiy natijalar),

- universal ta'lim harakatlarini shakllantirish (meta-fan natijalari),

- o'quv fanlari mazmunini o'zlashtirish (fan natijalari);

b) sanab o'tilgan barcha ta'lim natijalarini baholashga kompleks yondashuvni ta'minlash (mavzu, meta-mavzu va shaxsiy);

v) rejalashtirilgan natijalarga yerishish bo'yicha olingan ma'lumotlar asosida ta'lim tizimini tartibga solish imkoniyatini ta'minlash; boshqacha qilib aytganda, har bir sinfda, maktabda, mintaqaviy va davlat ta'lim tizimlarida o'quv jarayonlarini takomillashtirish va takomillashtirish bo'yicha pedagogik choralarni ko'rish imkoniyati.

2. Mezonlarni, protseduralarni, baholash vositalarini va uning natijalarini taqdim yetish shakllarini belgilash.

3. Baholash tizimini qo'llash shartlari va chegaralarini belgilash.

Baholash tizimi ma'lum bir DTS qanchalik muvaffaqiyatli shakllanganligini aniqlash imkonini beradi. Mezonlar ko'rsatkichlar bo'yicha hal qilinadi, ular (har bir aniq ish uchun) o'quv topshirig'ini bajarish natijasi qanday bo'lishi kerakligi haqida aniq tasavvur beradi va har qanday ko'rsatkich bo'yicha baholash o'quvchining berilgan maqsadga yaqinlashish darajasini aniqlashdir. Mezonni baholashda baholash har bir topshiriq uchun tekshirilishi kerak bo'lgan har bir to'g'ri bajarilgan element uchun ballar yig'indisi bo'yicha amalga oshiriladi. Mezonni baholash geribildirim funksiyasini bajaradi, o'quvchi o'zining muvaffaqiyatlari va muvaffaqiyatsizliklari haqida ma'lumot oladi. Shu bilan birga, oraliq ishning eng qoniqarsiz natijalari ham o'quvchi tomonidan faqat o'z natijalarini yaxshilash bo'yicha tavsiyalar sifatida qabul qilinadi. Mezonlarni baholash texnologiyasi professor-o'qituvchilar uchun juda ko'p vaqt talab qiladigan protsedura hisoblanadi, chunki hozirgi vaqtda metasubject natijalarini belgilangan mezon va ko'rsatkichlar bilan baholash bo'yicha vazifalar mavjud yemas va yutuqlarni baholashda barcha fanlar uchun yagona yondashuv zarur, chunki DTS shakllanishi har bir darsda sodir bo'ladi.

Obyektiv natijalarga erishishni baholash turli protseduralar davomida amalga oshirilishi mumkin. Metasubject natijalariga erishishni yakuniy baholashning

asosiy tartibi yakuniy individual loyihani himoya qilishdir. Shaxsiy meta-mavzu natijalariga yerishish bo'yicha qo'shimcha ma'lumotlar manbai barcha fanlar bo'yicha tekshirish ishlarining natijalari (odatda tematik) bo'lishi mumkin.

Matematika barcha maktab fanlari orasida alohida rol o'ynaydi, chunki uning mazmuni o'quvchi mantiqiy mulohazalar tuzadigan, farazlarni ilgari suradigan, belgilar va belgilarni qo'llaydigan va o'zgartiradigan vaziyatlarning mavjudligini nazarda tutadi.

Fan natijalarini baholashning asosiy obyekti o'quvchilarning tartibga solish, kommunikativ va kognitiv qobiliyatlarini shakllantirishdir.

Boshqaruv tizimini boshqarish usullari: nazorat, dizayn, sinov.

Boshqaruv tizimini boshqarish shakllari: individual, guruhli, frontal shakllar; og'zaki va yozma so'rov; shaxsiylashtirilgan va shaxsiylashtirilmagan.

Boshqarish vositalari: DTS vazifalari, kuzatish xaritasi, test, monitoring xaritasi, o'z-o'zini baholash varog'i yoki kundalik.

DTS shakllanish darajasi quyidagi natijalar asosida sifat jihatidan baholanishi mumkin: maxsus diagnostika ishlari; turli o'quv fanlarining amaliyotga yo'naltirilgan vazifalari; meta-fan asosida murakkab vazifalar.

Darsni rejalashtirish bosqichida Davlat ta'lim standartiga muvofiqi uchun imtihondan o'tgan darsliklar mualliflari tomonidan taklif qilingan vazifalarni diqqat bilan tushunish muhimdir, chunki ushbu vazifalarning izchil bajarilishi kompilyatorlar g'oyasiga ko'ra ma'lum ko'nikmalarni shakllantirishga olib keladi. Masalan, "Natural sonlar" mavzusida (5-sinf) rejalashtirilgan meta-mavzu natijalari sifatida siz quyidagilarni ko'rishingiz mumkin: topshiriq matnini tahlil qilish va tushunish, matndan kerakli ma'lumotlarni olish, mantiqiy zanjir yaratish, natijani baholash va h.k. Bu natijalar nafaqat mavjud darslik mualliflariga, balki 5-6-sinflar matematikasi bo'yicha ta'lim dasturiga ham asoslangan.

O'z ishining natijalarini mustaqil ravishda baholash, muayyan vazifani bajarish mezonlarini aniqlash va natijaga yerishishga ta'sir ko'rsatgan omillarni aniqlash qobiliyati o'quvchining o'zini o'zi baholashning muhim yelementidir.

Darsda bunday mahoratni shakllantirish uchun siz quyidagi baholash usullaridan foydalanishingiz mumkin:

* hukmdor: o'quvchilar chekkalarga shkala chizishadi va xoch bilan ular joylashgan darajani belgilaydilar, agar o'qituvchi rozi bo'lsa, bu natijani aylana qiladi, agar bo'lmasa, uni balandroq yoki pastroq qilib qo'yadi;

* Svetofor: uy vazifasini tekshirishda yoki joriy ish paytida signal kartasi yordamida ishni baholash. Yashil - hamma narsa yaxshi, aniq, qizil - yordam kerak, muammolar mavjud.

* narvon: o'quvchilar zinapoyada dars materialini qanday o'rgananliklarini belgilaydilar. Pastki qadam qiyin, men tushunmadim, o'rta qadam yordamga muhtoj, hamma narsa aniq yemas va yuqori qismi yaxshi, men buni o'zim hal qila olaman.

* palma: yigitlar kaftlarini aylanadilar va dars oxirida kichik barmog'iga o'zlari uchun nima ishlatishini yozadilar, ismsiz - bugungi kunda yeng qiziqarli dars - o'rtada - men uchun yeng qiyin, ko'rsatkich barmog'ida - nima hayron bo'ldi va nima haqida, katta - o'zimga tilak.

* qo'l: signallari: bosh barmoqlar - hamma narsa aniq, men boshqalarga tushuntira olaman, barmoq yon tomonga men hamma narsani tushunmayapman, menga yordam kerak va ochiq kaft - men hali tushunmayapman, ishonchim komil yemas.

* yozish: mustaqil ishni tugatgandan so'ng, o'quvchi o'zini baholashi va o'ziga baho berishi mumkin, shundan so'ng u allaqachon o'qituvchi tomonidan baholanadi.

* QR kod: dars tugagandan so'ng, yigitlar har doim ofisdagi stendga osilgan havolaga amal qilishadi va muvaffaqiyatga yerisha olmaganliklarini, qaysi mavzuni tushunmaganliklarini va agar hamma narsa yaxshi bo'lsa, keyingi darsda yana nimani o'rganishni xohlaysiz.

* bashoratli baholash: dars davomida shaklni to'ldiring va agar hamma narsa aniq bo'lsa, "+" "qo'ying" "bilmayman"?" Men bunga shubha qilaman. Masalan, mavzuni o'rganayotganda siz o'z-o'zini baholash shaklini berishingiz mumkin, unda o'quvchilar konsolidatsiya darsida yangi mavzuni va shunga o'xshash mavzuni o'zlashtirish uchun har bir bo'limda o'z bilimlarini mustaqil ravishda baholaydilar. Shu bilan birga, o'qituvchi o'z bayonotini saqlaydi, o'quvchilarni og'zaki baholash bilan rag'batlantiradi va uning yutuqlariga ye'tibor qaratadi.

O'z-o'zini nazorat qilish, faoliyatingizni rejalashtirish qobiliyatini rivojlantirish uchun siz "vazifalar qatori" texnikasidan foydalanishingiz mumkin. Masalan, o'quvchi o'zi uchun tanlashi va ulardan bir nechtasini hal qilishi kerak bo'lgan bir nechta vazifalar berilgan, ammo oldindan belgilangan raqamdan kam yemas. Bir vaqtning o'zida katta massiv o'rnatilishi mumkin, masalan, o'rganilayotgan mavzu doirasida 10-12 topshiriqdan o'quvchi ulardan 4 tasini hal qilishi kerak, qolganlari esa o'z xohishiga ko'ra, bu holda rag'bat bo'lishi mumkin. O'quvchi vazifalarni hal qiladi, ehtimol bunday vazifa sinov qog'ozida uchraydi. Shu tarzda, o'quvchi o'z faoliyatini tartibga solishni o'rganadi, chunki odatda bunday vazifalar keyingi dars uchun emas, balki "bir muncha vaqt" uchun beriladi.

Darsning deyarli barcha bosqichlarida nafaqat o'z-o'zini tekshirishga, balki o'z faoliyatini o'zaro tekshirish va baholashga ham e'tibor berish muhimdir. Shunday qilib: harakatlaringizni baholash va nazorat qilish va kerak bo'lganda tegishli tuzatishlar kiritish kabi ko'nikmalar shakllanadi.

Siz obyektiv natijalarni shakllantirishga hissa qo'shadigan maxsus ishlab chiqilgan diagnostika vazifalaridan foydalanishingiz mumkin, masalan: "tuzoq" vazifalari, yotoqg'ri yechim usuli ataylab taklif qilinganda; bu vazifani boshqasi bilan taqqoslash, bu yechim uchun indikativ asosdir.

Normativ ta'lim harakatlari maqsadlarni belgilash, rejalashtirish, monitoring qilish, o'z harakatlarini to'g'rilash va o'rganish muvaffaqiyatini baholash orqali bilim va ta'lim faoliyatini boshqarish imkoniyatini beradi.

Kognitiv o'quv faoliyatiga tadqiqot, izlash, kerakli ma'lumotlarni tanlash va tuzish, o'rganilayotgan tarkibni modellashtirish kiradi. Siz quyidagi turdagi vazifalarni tanlashingiz mumkin: "farqlarni topish", "ortiqcha qidirish", "labirintlar", "zanjirlar", qo'llab-quvvatlash sxemalarini tuzish, turli xil jadvallar bilan ishlash, diagrammalarni tuzish va tanib olish.

"Iborani taxmin qiling":

Maqsad: harakatlar rejasini tuzish, matematik operatsiyalarni izchil bajarish qobiliyatini rivojlantirish.

Topshiriq shakli: individual ish

Vazifaning tavsifi: u o'yin shaklida amalga oshiriladi. Sinf ikki guruhga bo'lingan. Vazifalar doskaga yozilgan. O'quvchilar (har bir guruhdan bittadan) navbat bilan chiqib ketishadi. Yechimning natijasi harfga to'g'ri keladi. Harflar alohida stolda. O'quvchi olingan xatni topadi, uning orqa tomonida iborada uning seriya raqami yozilgan. Bu ibora doskaga yozilgan. Buni tezroq bajaradigan guruh g'alaba qozonadi.

Shaxsiy o'quv faoliyati o'rganishni hayotiy maqsadlar va vaziyatlar bilan bog'lash orqali mazmunli qiladi. Shaxsiy harakatlar hayotiy qadriyatlarini anglash, tadqiq qilish va qabul

qilishga qaratilgan bo'lib, o'zingizni axloqiy me'yorlar va qoidalarga yo'naltirishga, dunyoga nisbatan hayotiy pozitsiyangizni rivojlantirishga imkon beradi.

Siz quyidagi vazifalarni taklif qilishingiz mumkin: loyihalarda ishtirok yetish; darsni yakunlash; amaliy qo'llanma bilan ijodiy vazifalar; voqealarni o'z-o'zini baholash.

“Murakkab qiziqish bilan muammolarni hal qilish” (seminar darsi).

Maqsad: “hayotiy vaziyatlarda foizlarni hisoblash” mini-loyihalaringizni himoya qilish. O'quvchilar Tinglaydilar, muhokama qiladilar, baholaydilar va maktab konferensiyasi uchun yeng yaxshi ishni tanlaydilar. Muayyan tarkibni taqdim yetish va uni yozma va og'zaki shaklda yetkazish qobiliyatini namoyish yeting, o'z pozitsiyasini muhokama qilish va bahslashish uchun nutq vositalaridan yetarli darajada foydalaning. Tashxis qo'yish uchun T. Demboning o'z-o'zini hurmat qilish ko'lamini va da'volar darajasidan foydalanish moda. Rubinshteyn (A. M. Parishionerlar tomonidan modifikatsiya qilingan); ta'lim faoliyatini rag'batlantirish metodologiyasi. Tashxis qo'yish uchun siz Phillips school Anksiete testidan, “kodlash” texnikasidan foydalanishingiz mumkin.

Kommunikativ o'quv faoliyati hamkorlik uchun imkoniyatlar yaratadi: sherikni yeshitish, tinglash va tushunish, qo'shma tadbirlarni rejalashtirish va muvofiqlashtirish, rollarni belgilash, bir-birining harakatlarini o'zaro nazorat qilish, muzokaralar olib borish, muozara o'tkazish, o'z fikrlarini to'g'ri ifoda yetish, bir-birini qo'llab-quvvatlash va o'qituvchi bilan ham, o'qituvchi bilan ham samarali hamkorlik qilish tengdoshlar. Muloqot qobiliyatlarini rivojlantirish uchun bir-biri bilan muloqot qilishga qaratilgan mashqlarni kiritish kerak. Bunday ko'nikmalarning shakllanishini baholash uchun quyidagilar qo'llaniladi: J. Piagetning “o'ng-chap” vazifasi; “olma bilan vaza” vazifasi; kim to'g'ri? G. A. sukerman tomonidan; “diktant namunasi” vazifasi; uyga yo'l. “Ushbu vazifalar orasida men “uyga yo'l”ni afzal ko'raman, faqat vazifalar sifatida men uchastka, kvartira haqidagi OGE vazifalaridan foydalanaman, ularga ofis, maktab va savdo markazini qo'shdim. Bir o'quvchi rejasi, ikkinchisi tavsifi bilan kartani oladi, shuning uchun bitta o'quvchi o'qiydi, ikkinchisi bo'sh joylarni to'ldiradi. Yigitlar bunday shakl bilan qanday ishlashni o'rganganlarida, tavsif o'rniga o'quvchi reja kartasini oladi va tavsif berishi kerak, so'ngra boshqasiga nima va qaerda yekanligini tushuntirishi kerak. Men matematikaning o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda “qo'lqoplar” vazifasini ham o'zgartirdim, biz faqat ma'lum xususiyatlarga yega bo'lgan belgilangan shakllar bilan naqsh chizamiz, lekin biz dars boshida tasodifiy nimani aniqlaymiz, aks holda bir xil – qo'lqoplar bo'lishi kerak. bir xil.

Siz quyidagi turdagi vazifalarni tanlashingiz mumkin: sherik uchun topshiriq tuzing; do'stingizning ishini ko'rib chiqish; krossvordlar ustida guruh ishi; “mavzu bo'yicha hikoya tayyorlang ...”; “tushuntiring ...”, maslahatchilar bilan ishlash, “sherik uchun vazifa tuzish”, bu yerda kuchliroq yigitlar berilgan mavzu bo'yicha boshqa sinfdoshlar uchun topshiriqlar tuzadilar, o'quvchilar uy vazifasini tekshirish uchun savollar ham tuzishlari mumkin.

Davlat ta'lim standartiga muvofiq ta'lim modellarini yaratish qobiliyati meta-fanni o'rganish natijalaridan biridir, chunki ularning yordami bilan og'zaki berilgan matn

matematik tilga tarjima qilinishi mumkin, bu yesa matnda yashiringan matematik munosabatlarning tuzilishini ko'rishga yordam beradi. Modelni qurishda bir xil ramziy vositalardan foydalanish har xil turdagi muammolarni hal qilishning umumiy usulini shakllantirishga yordam beradi, chunki model vazifaning tarkibiy qismlarini aniqlashga yordam beradi va yechimlarni topishga yordam beradi.

Axborot bilan ishlash qobiliyatini shakllantirish ham meta-fanni o'rganish natijalaridan biri hisoblanadi. Matematikada “B. Bloom bo'yicha savollar” kabi uslub muvaffaqiyatli qo'llanilmoqda, bu sizga mavzu bo'yicha mavjud bo'lgan bilimlar miqdorini aniqlashga, shuningdek ularning assimilyatsiya chuqurligini baholashga imkon beradi. Ushbu uslub shundan iboratki, o'quvchilar o'zlari o'tgan mavzu bo'yicha savol-javoblarni mustaqil ravishda shakllantiradilar, so'ngra ular o'z bilimlarini juftlikda yoki boshqa usulda sinab ko'rishlari mumkin.

Bilimlarni mustahkamlash bosqichida siz axborot bilan ishlashning boshqa samarali usullaridan ham foydalanishingiz mumkin, masalan, funksional savodxonlik yelemini sifatida tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga yordam beradigan “baliq suyagi”, “aqliy xaritalar”, “Klaster”.

Mezonlarni baholashning zaruriy sharti barcha ishtirokchilar uchun tushunarli bo'lgan “ijtimoiy shartnoma”dir. Baholash tartibini iloji boricha “shaffof” qiladigan batafsil ko'rsatmalarni (rubrikatorlar) ishlab chiqish kerak. Rubrikada o'quvchining yutuq darajalarining batafsil tavsifi va tegishli ballar soni bo'lishi kerak. Bunday rubrikatorlar baholash ishlarining har bir turi uchun tuziladi va mezonning mazmuni mavzu mazmuniga qarab tanlanadi. Rubrika o'quvchini yemas, balki u qilgan ishni tavsiflashi muhimdir.

O'qituvchi uchun rubrikatorning mavjudligi ishni tekshirishni soddalashtiradi va uni yanada obyektiv qiladi; o'quvchi uchun baholash asosli va shuning uchun tushunarli bo'ladi; bilim, ko'nikma va ko'nikmalarni sozlash usullari aniq bo'ladi.

Test varaqasi o'quvchi tomonidan uch marta to'ldiriladi.

Mavzuni o'rganish boshida darsdagi Test varaqalari. Ular mavzuni o'rganayotganda varaqning birinchi ustunini to'ldiradilar va shu bilan ushbu naqsepsiya bilan dastlabki tanishishni namoyish yetadilar. O'rganilgan materialni takrorlash va umumlashtirish darsida o'quvchilar varaqning ikkinchi ustunini quyidagi belgilar yordamida to'ldiradilar: “+” - agar o'quvchi bu masala bo'yicha o'z bilimiga ishonasa; “+” – agar u bilsa, lekin juda aniq yemas; “-”- agar u bu materialni umuman bilmaydi. Keyinchalik, o'quvchi ushbu varaqni uyiga olib boradi va uni testga uyda tayyorlash uchun ishlatadi. Oxirgi uchinchi ustun testdan bir dars oldin darsda to'ldiriladi. “Qodir bo'lish” bo'limi o'qituvchi tomonidan mustaqil va tasavvurlar bo'yicha ishlarni tekshirish natijasida baholanadi.

O'quv jarayonining barcha ishtirokchilari (o'quvchi, o'qituvchi, ota-ona) ishtirokidagi nazorat ro'yxatlari bilan tizimli ishlash tashvishlarni kamaytirish, o'qituvchi tomonidan qo'yiladigan talablarni aniq tushunish orqali o'qish uchun motivatsiyani oshirishga imkon beradi, baholashning shaffofligini oshiradi (ya'ni ota-onalar va o'quvchilar tomonidan muammolarni va ularni hal qilish usullarini tushunish), bu bilim sifatining oshishiga olib keladi.

ADABIYOTLAR

1. Kupiainen S., Hautamaki J., Karjalainen T. The Finnish education system and PISA. Finland: Ministry of Education Publications. 2009.
2. Ministry of Education and Culture Education. Retrieved from http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus_langen 2010.
3. Grubb W. N. Dynamic inequality and intervention: Lessons from a small country. Phi Delta Kappan, 2007. -P. 105-114.
4. Gamerman E. What makes Finnish kids so smart? The Wall Street Journal, W1. 2008. -P. 29.

5. Abrams S. E. The children must play: What the United States could learn from Finland about education reform. The New Republic. Retrieved from <http://www.tnr.com/article/politics/82329/education-reform-Finland-US> 2011. -P. 28.
6. Burrige T. Why do Finland's schools get the best results? BBC News. Retrieved from <http://news.bbc.co.uk/2/hi/8601207.stm> 2010.
7. Kasanen K., Raty H., & Snellman L. Learning the class test. European Journal of Psychology of Education, 17(1), 2003. -P. 43-58.
8. Black P., & Wiliam D. Assessment and classroom learning. Assessment in Education, 5(1), 1998. -P. 7-74.
9. Kulm G. Mathematics assessment: What works in the classroom. San Francisco, CA: Jossey-Bass. 1994.
10. Finnish National Board of Education. Education. Retrieved from
11. <http://www.oph.fi/english/education> 2010.